

gesplitstheid van de Kerkelijke bevolking, die het ondoenlijk maakt, om elke groep of buurt steeds over een geordend leeraar te doen beschikken. Dat er ook in Noordweden afdoeling insloep en ongodsdienstige zin vaak het Kerkelijk leven bedierf, kan hieruit natuurlijk niet eenzijdig verklaard. Vooral in de grootere steden heerschte een tijdlang onder den invloed van het Rationalisme verdooving. Dit echter is ten slotte door den echt vromen zin van het volk allengs weer in alle opzichten gebeterd. En thans mag dankbaar erkend, dat het aloude vaste geloof weer op brede schaal in Noordweden ingang vond, en dat er van een modernisering van de predikers zelfs zoo weinig sprake is, dat veeleer de predikers nog bijna unaniem het Christenvolk in de handhaving van de aloude Belijdenis vooraan.

Dr. A. K.

„Jaagt de liefde na.“

Jaagt de liefde na; en iver om de geestelijke gaven, maar meest, dat gij moet profetieën. I Cor. XIV:1.

Bij eerste lezing doet het u raadselachtig aan, dat de apostel Paulus, na in I Cor. XIII het eenig schoone en weglepende triomfied der van God in ons indringende Liefde geestelijk uitgebeeld te hebben, vlak daarop in het eerste van het 14e hoofdstuk de uit God gewelde Liefde schijnbaar heenvoert, om de Kerk Gods op den ernst der geestelijke gaven te wijzen. Wie toch oppervlakkig leest, kan zich schier niet aan den teleurstellenden indruk onttrekken, alsof de Apostel die geestelijke gaven, met name die der Profetie, als het hoogste verheerlijkt, en van de heilige Liefde slechts als *bijzaak* melding maakt.

Wel toch begint de Apostel met op de Liefde te wijzen, maar geheel vluchtig, en onmiddellijk daarop weidt hij breed, ja veel breder uit over de geestelijke gaven van de Profetie en van het in vreemde talen spreken. Het staat er toch zoo schijnbaar slechts in 't voorbijgaan: „Jaagt de liefde na en iver om de geestelijke gaven, en daardoor meest, dat ge moet profetieën.“

Toch ligt hierin geen zweem van strijd tussen den roerende lofsang op de Liefde, dien ons I Cor. XIII bood, en de korthed van taal waarin 't hier heet: „Jaagt de liefde na.“ Dat *najagen* van de liefde is hier toch uitgedrukt met een schrik ontmoedigend woord. Dat *najagen* toch drukt de Apostel uit door een woord, dat feitelijk neerkomt op 't *vervolgen* van wat zich aan u poogt te onttrekken. Gelijk een jager het wild in 't woud opspoort, en waar hij 't ontdekt, het najagt, opdat hij 't grijpe, zoo staat ook hier, dat ge, de Liefde Gods ontdekke en de wederliefde voor uw God in uw hart voelede opkomen, bloot staat aan 't gevaar, om ijlings de Liefde van u te zien vluchten, zodat uw hart er van ontbloot wordt. Doet dit zich nu bij u voor, dan maakt de Apostel u, om de van u vluchtende Liefde aanstands na te jagen, en niet te rusten eer ge ze weer gegrepen hebt. Er ligt alom in uitgedrukt, dat van nature de Liefde Gods ons wel nadert en een oogenblik verkwikken kan, maar dat er van nature toch aanstands weer scheiding tusschen uw hart en die Goddelijke liefde opkomt, zoo dat ge ze loslaat en ze u ontvlucht. En is dit nu alom, dan vermaant de Apostel u, om hierin niet te berusten, en geen vrede hiermede te hebben, maar de heilige Liefde, die u ontvluchten wil, aanstands na te jagen, tot ge haar weer gegrepen hebt, en u zalig gevoelt in haar bezit.

Zoo zou het uiteraard oorspronkelijk in het Paradijs niet zijn toegegaan. De Liefde Gods zou toch van zelf beslag op uw hart hebben geëgd, in uw innigst zieleleven zijn ingedrongen, en u als met Engelenglans hebben verrijkt. En geheel 't zelfde geldt van het Vaderhuis. Riep uw God u door uw sterven in zijn eeuwige woning, dan zal nogmaals de Liefde Gods oostgroot u hart bezien en u overrijk en zalig maken. Van een *najagen* van de Liefde Gods zal dan geen sprake meer kunnen zijn. Van zelf en naar den aard van uw gezellige natuur zal de Liefde Gods dan ook bezit van uw hart nemen, het geheel doordringen en vervullen en er geen oogenblik in verflauwen, laat staan, er uit wijken kunnen. Een woord als de Apostel bezigt om u te manen, dat ge de Liefde najagen zult, zou dan geen zin of betekenis meer kunnen erlangen. Een vader jaagt zijn lieve dochter, die naar hart en ziel aan hem verkleefd is, en bij hem blijft, niet na, maar geest in de rijke liefde die ze hem toewijdt. Najagen is iets, waarvan eerst dan, en dan alleen, sprake kan zijn, als wat ge mint, u ontvluchten wil. En dat nu juist is de toestand waarin we gedurig versinken. We gevoelen ons vernukt door den jubelzang dien I Cor. XIII ons over de Liefde doet hooren. Zoo van heeler harte zeggen we het den Apostel na: „Deze drie, geloof, hoop en liefde, maar de meeste van die is de Liefde“. En toch, als we dan straks in het drukke, gedurig tegenstrijdige leven terugkeeren, dan is 't ook ons of de heilige Liefde zich weer van ons hart terug wil trekken, of er tusschen die heilige Liefde en ons eigen hart een kloof gaapt, en alsof juist dat fonkelend diamant der Goddelijke liefde ons weer ontglipt.

Dit nu weet, dit voorziet de Apostel ook van de brederden aan wie hij zijn epistel schrijft. Ook zij zullen uiterlijk gedweept hebben, voor ten oogenblik althans gedweept hebben, met den klans der Liefde dien hij hun in I Cor. XIII voorzong, maar tevens doordringt hen aanstands het pijnlijke gevoel, dat die heilige en Goddelijke liefde hen toch weer beven en verlaten zal, en dat een vlak omgekeerde stemming in hun hart dreigt op te komen. Dan is het of die heilige Liefde niet bij hen inwonnen, niet bij hen vertooven wil, en weer van hen vlucht, en met het oog daarop roept dan de Apostel hun toe: „Jaagt de liefde na!“ en is ze weer van u gevlucht, gunt u dan geen oogenblik rust tot ge de Liefde terug gegrepen hebt, en ze uw hart weer verrijkt. In die eene, korte uitdrukking van 't najagen ligt dit diepe mysterie opgesloten. Ge hadt de liefde, die liefde ontvlucht uw hart opnieuw. En nu jaagt ge ze na, om er opnieuw aan uw hart het bezit en het rijke genot van te doen smaken.

Ligt dit nu aan een giftigen trek van nijd in ons hart? Ten eerste misschien wel, en zeer stellig in een ure van verbittering, maar in den regel zal 't toch onder de geestelijke hebbeliken kinderen Gods niet zoo zijn. Bij het op zich zelf, in stillen eenvoud levende kind van God,

waakt niet dan uiterst zelden de bitterheid op. Doch heel anders gaat 't toe, zoo ge roepen aan de felle beweging van het maatschappelijk en staatkundig leven deel te nemen, gedurig stuit op de bittere tegenstellingen; u in uw denkbeelden aangeand en geïrriteerd gevoelt; om wat ge voorstaat en verweent, wilt, aan smaad en zelfs aan vervolging bloot staat, en schier van dag tot dag in strijd en moeite uw weg vervolgen moet. Dan blijft er in uw hart wel van 't Goddelijke evenwicht der Liefde en op en neder gaan, maar gevoelt ge u gedurig beleedigd, telkens gekrenkt in uw leedzaamste bedoelingen, en dan kan 't schier niet anders, of de toorn woelt in uw ziel op, en ge gevoelt een onweerslaanbare drang, om uw tegenstander niet slechts af te weren, maar ook terug te dringen, en hem op aangrijpende manier te doen ervaren, dat hij niet u, als het de heilige dingen geldt, niet spot en niet spelen kan, maar onverwilt stuiten zal op de afwerping en den tegenstand, die hem zijn geestelijke minderheid op zoo treffende wijze doet gevoelen.

Kon nu geregd dat elke opwelling van toorn tegenover zulk een onedigen aanval onheiligh van God verboden was, zoo zouden we ons ijlings terugtrekken en als in vergeeld schillen willen. Doch zoo kunt en moogt ge er u niet van afmaken. Dit kunt en moogt ge wel, als het niet anders dan een persoonlijk ooraangenaamheid is, die u wederwaard, doch zulk lijdelijk zwijgen is u zelfs verboden, als de twist, dien men tegen u aanbodt, de zake Gods geldt, of ook het belang van land en volk, of zelfs de eer van uw vrouw en de toekomst van uw kinderen. In al zulke gevallen toch moet ge van u afspreeken, en is 't uw roeping de belediging af te weren. En dan juist dreeft u zoo licht het verwaar, dat ge niet meer de Liefde najagt, maar zelfs voor de Liefde de poorten van uw hart toesluit.

Het komt aan op de stemming in uw hart. Verweeten en verdedigen moet ge u dan, omdat aan uw optreden een zaak van heilig belang hangt, en de eere van uw God niet toelaat noch gedooft, dat men met zoo bittere smaad het heilige blijft achtervolgen. Veel te lang is ook in ons land door Gods kinderen tegenover de verachters van zijn Naam gesworen. Dat zijwen stelde de groepen des Heeren schuldig aan een uitvreze zich terugtrekken, toen ze toch laten en hoorden, hoe de zake van den Naam huns Gods op alle manier gelasterd werd. Het was dan ook ergelijk, zoo lange jaren als men dit zonder kloofte en matelijke tegenweer begon liet. Doch al kwam het kloofte tegenweer veel later dan moest, het is dan toch opgedaagd, en het optrekken voor de eere Gods is thans voor onsen en voor jongeren in jaren een lust, een heilige grinteling en een dure plicht geworden. Alleen maar de Christus-beijders die dat aandurven, blijven vaak zwakke geesten, en dan komt 't ook nu nog herhaaldelijk voor, dat ze in hun toorn en in hun verweer den eisch der heilige Liefde vergeten. Dan dolen ze in geestelijke verwarring rond, en hebben gedurig te bidden dat hun God hun toorn vergeve, dat ze in hun strijd zich bezondigen hebben. Dan komt er een stemming in hun hart op, die de liefde niet aanpreekt, maar eer uitbaidt. En is dan wel iver, en deels is de strijd din te aanbonden, hun ook dan nog wel een strijd voor de eere van hun God, maar er mengt zich dan toch zucht naar eigen eere, bitterheid jegens de engeloovigen in, en als ze dan savonds van hun nachtigbed neerkomen, is er een stem, die hun tekort in de Liefde verwijt, en hen aanspoort, om als morgen de strijd hervat en voortgezet moet worden, eerst de Liefde weer na te jagen, de Liefde weer met het verborgene van hun zieleleven te grijpen, en in de avondure hun God te danken, dat wat gisteren hen in zonde deed vallen, hen dezen nieuwen dag ter overwinning heeft geleid.

Dr. A. K.

Amsterdam, 28 November 1919.

In meer dan een onzer Kerken worden moeilijkheden ondervonden bij de verkiezing van een nieuwen Dienaar des Woords. De oorzaak daarvan is, dat de eene Kerkeraad hierbij geheel anders te werk gaat dan de andere. Op sommige plaatsen doet de Kerkeraad zelf het beroepingswerk geheel alleen af, buiten de gemeentelieden om, en eerst wanneer het beroep is uitgebracht en aangenomen, wordt de beroepene ter approbatie aan de gemeentelieden voorgesteld. Op andere plaatsen laat de Kerkeraad de gemeentelieden bij de keuze van een nieuwen Dienaar zooveel mogelijk medewerken, door eerst van de gemeentelieden een grotslijst te vragen, waarop de namen staan van degenen, die de gemeentelieden begeren; daarna uit deze grotslijst een dubbel of drietal te formeeren, en dan daarnit de gemeente een definitieve keuze te laten doen. En ook komt het wel voor, dat de Kerkeraad, wanneer hij een bepaalden Dienaar gaarne beroepen wil, de gemeente saam roept, alleen dezen Dienaar voorstelt en de gemeentelieden dan vóór of tegen dezen Dienaar laat stemmen. Dit verschil in practijk geeft, vooral wanneer de medewerking der gemeentelieden geheel uitgeschakeld wordt, tot klachten aanleiding, vooral wanneer de Kerkeraad daarbij geen vasten gang volgt, maar de eene maal zus en de andere maal zoo handelt.

Nu heeft dit verschil in practijk van meet af in onze Kerken bestaan. Hoewel volgens de oude redactie van onze Kerkenorde de verkiezing van de predikanten uitsluitend aan de Kerkeraden werd toevertrouwd en er zelfs geen sprake van was, evenals dit geschiedde in Art. 22 ten zichte van de verkiezing der ouderlingen en diakenen, het aan de vrijheid der Kerkeraden over te laten om of zelf de keuze te doen of de gemeentelieden uit een dubbelgetal te laten kiezen, was de practijk toch, zoals Voetius meedeelt, dat op tal van plaatsen in ons vaderland de gemeentelieden hun predikant kozen onder leiding van den Kerkeraad, en Voetius heeft er geen oogenblik aan gedacht dit te veroordeelen als in strijd met de bepalingen onzer Kerkenorde.

Zelfs kan men nog verder gaan en wel zeggen, dat in den aanvang der Reformatie vrij algemeen de gedachte was, dat de verkiezing der ambtsdragers aan de gemeentelieden toekwam. Luther heeft dit meer dan eens uitgesproken, en ook Zwingli heeft

ditzelfde standpunt verdedigd in verschillende geschriften. Tegenover de hiërarchische methode van de Roomsche Kerk, dat een pastoor door den Bisschop werd aangewezen zonder zelfs naar den wensch der gemeente te vragen en aldus min of meer aan de gemeente werd opgedrongen, merkten onze Reformatoren terecht op dat dit geheel in strijd was met wat de Schrift aangaande de verkiezing der ambtsdragers ons leert en hetgeen ook in de oude Kerk algemeen gebruikelijk was, n.l. dat de gemeente zelf haar ambtsdragers koos. Maar noch Luther noch Zwingli hebben dit beginsel toen in de practijk durven toepassen. Wat hen daarvan weerhield was de oproerige beweging der Wederdoopers, die onder het volk grooten aanhang hadden. Zij vreesden, dat wanneer de gemeente vrij zou stemmen, allicht ongeschikte en ongewenschte personen tot den Dienst des Woords zouden verkozen worden.

Vandaar dat zoowel Luther als Zwingli toen ten onzigen ure er toe kwamen, om de verkiezing der ambtsdragers op te dragen aan de Overheid. Zoowel in de Lutherse als in de Zwitsersche Kerken was het feitelijk de Overheid, die de predikanten koos en aanstelde. De gemeente had er zeer weinig in te zeggen, of werd er zelfs geheel buiten gehouden. Zwingli die zelf wel voelde, dat dit niet geheel in den haak was, verdedigde dit dan met de bewering, dat de Overheid door de burgers, die tegelijk lid der Kerk waren, gekozen was en de gemeente daarmede stilzittend dit verkiezingsrecht aan de Overheid had opgedragen. De Overheid koos dan de ambtsdragers niet als Overheid, maar als representeerende de Christelijke gemeente op een bepaalde plaats. Iets wat natuurlijk niet dan een doekje voor het bloeden was.

Calvijn is de eerste geweest, die met dit verkeerde stelsel heeft gebroken en weer ernst heeft gemaakt met het beginsel, dat de verkiezing der ambtsdragers kerkelijk moet wezen en door de gemeente zelf behoort te geschieden. Wat voor hem belijste, was de Schrift, en de Schrift weer van een Overheidsverkiezing van de ambtsdragers in de Kerk evenmin af als van een aanstelling der ambtsdragers door een hogere hiërarchische macht.

Het zwaartepunt verplaatste hij daarom bij de verkiezing weer naar de gemeente. Maar hij begon niet de fout van Luther en Zwingli om de gemeente op te vatten als een losse verzameling van geloovigen, maar zag in haar een organisme, waarin elk deel zijn eigen roeping van God ontvangt heeft. Zoo komt de leiding bij de verkiezing volgens Calvijn toe aan de ambtsdragers in de plaatselijke Kerk, d.w.z. aan den Kerkeraad, om alle onorde te vermijden; zoo behooren de gemeentelieden niet als onmondige leken te worden uitgeschakeld, maar bij deze beroeping gekend te worden en daaraan hun toestemming te geven, opdat de beroeping met medewerking van heel de gemeente worde uitgebracht; en voorzover de Overheid Gereformeerd was en deel van de gemeente uitmaakte, moest bij deze beroeping ook haar goedkeuring worden gevraagd. Niet een eenzijdige verkiezing door eene partij, maar een samenwerking van Kerkeraad, gemeentelieden en Overheid was wat Calvijn wenschte.

Nu kan men niet zeggen, dat deze beginselen in onze Kerkenorde behoorlijk tot ontwikkeling gekomen zijn. Men volgde bij ons te veel de Fransche Kerken na, en in deze Fransche Kerken was van meet af een zeer sterke strooming, die de gemeentelieden bij de verkiezing liefst geheel buiten wilde sluiten en deze alleen door den Kerkeraad wilde laten geschieden. In onze vluchtelingen-Kerken was dit vroeger anders, want hier stemden de gemeentelieden wel degelijk mede, maar toen men, in ons vaderland teruggekeerd, de organisatie onzer Kerken ter hand nam, kreeg de Fransche geest de overhand, en gelijk we onze Kerkenorde voor 't grootste deel aan de Fransche Kerkenorde ontleend hebben, was dit ook zoo met de regeling der verkiezing. Bij de ouderlingen en diakenen werd nog toegestaan, zij het dan ook slechts noode, dat een dubbel getal aan de gemeentelieden werd aangeboden om daaruit te kiezen, maar bij de verkiezing der predikanten was hiervan geen sprake, en de bedoeling daarvan was wel degelijk om de medewerking der gemeentelieden bij deze verkiezing liefst uit te schakelen. Men vreesde voor de wederdoopersche en andere oproerige elementen. Men vertrouwde de keuze van een predikant niet aan de gemeentelieden toe.

Dat deze regeling weinig in overeenstemming is met wat de Schrift ons leert en wat door Calvijn was uiteengezet, is duidelijk. De fout lag daarin, dat men de Volkskerk in haar geheel van Rome had overgenomen en daarom de gemeente niet vertrouwde. Het ware dan ook wel wenschelijk geweest, toen onze Kerkenorde op de Synode van Utrecht in 1906 gereviseerd werd, dat dit Artikel grondiger ware gewijzigd. Het gevaar, dat men vroeger van de medewerking der gemeentelieden dachtte, is nu geweken. Met de Volkskerk hebben we gebroken. Wederdoopersche en andere oproerige elementen worden in onze gemeenten niet gevonden. Het is daarom een dwaas conservatisme, nog aan Art. 4 te willen vasthouden om de medewerking der gemeentelieden uit te sluiten. De geheele ontwikkeling onzer Kerken moet er nu toe leiden om aan de gemeentelieden zooveel mogelijk medewerking in kerkelijke zaken, ook bij de verkiezing van een predikant, te verschaffen. Doet men dit niet, dan werkt men het Independentisme in de hand, dat de verkiezing der ambtsdragers geheel los van den Kerkeraad en buiten dezen om door de gemeentelieden wil laten geschieden. Het is wijs en verstandig, als de Kerkeraden zelf dit inzien en daarom niet alleen bij de verkiezing van ouderlingen

en diakenen, maar ook bij de verkiezing der predikanten de gemeentelieden uit een voorgesteld dubbelgetal laten kiezen.

Maar al hebben de herzieners van onze Kerkenorde den wagen nog niet geheel in het goede spoor geleid, ze hebben toch in Art. 4 een niet onbelangrijke wijziging aangebracht, waarop wel eens te weinig de aandacht valt. Het recht van den Kerkeraad om den predikant te kiezen werd gehandhaafd, maar er werd aan toegevoegd: „met onderhouding van de regeling, die daarvoor plaatselijk in gebruik of door den Kerkeraad vastgesteld is“. De bedoeling van deze toevoeging is blijkbaar tweeledig geweest. Vooreerst om alle willekeurige handelingen van den Kerkeraad af te snijden. Indien het plaatselijk gebruik of de regeling door den Kerkeraad voorgesteld medebrengt, dat de Kerkeraad de gemeentelieden tot dusver liet medestemmen, dan mag de Kerkeraad niet eigenmachtig van deze regeling afwijken en plotseling geheel buiten de gemeentelieden om beroepen. Een zoodanig beroep zou zelfs als onwettig kunnen gewaakt worden. Want het zou in strijd wezen met Art. 4. En in de tweede plaats wordt in dit Artikel niet onduidelijk aan de Kerkeraden de wenk gegeven om deze zaak niet ongeregeld te laten, maar daarvoor een vaste regeling te maken. Zulk een regeling behoort daarom elke Kerkeraad te hebben. En dan spreekt het wel van zelf, dat zulk een regeling, al wordt zij door den Kerkeraad vastgesteld, toch niet tot stand kan komen zonder de gemeente daarvoor gehoord te hebben. Wie dan bezwaren heeft tegen deze regeling, kan ze bij den Kerkeraad inbrengen, en wanneer deze daarna niet luistert, zijn bezwaren indienen bij de meerdere vergaderingen. Is zulk een regeling vastgesteld met approbatie van de gemeente, dan weet ieder, waaraan hij zich te houden heeft en kan er bij de verkiezing zelf geen moeilijkheid ontstaan. Wijkt de Kerkeraad dan eigenmachtig van deze regeling af, zoo heeft men op grond van Art. 4 het recht hartig tegen te protesteeren. Maar zoolang zulk een regeling ontbreekt, of men alleen heeft af te gaan op het plaatselijk gebruik, komt en de Kerkeraad en de gemeente in moeilijkheden. En waar deze moeilijkheden dan meestal voorkomen, wanneer men aan de beroeping van een predikant toe is, krijgt de strijd over de wijze van verkiezing vaak een persoonlijk karakter, dat stellig ongewenscht is. Het gaat dan daarom om men voor of tegen den predikant is, dien de Kerkeraad beroepen heeft. En juist dat persoonlijk element moet uit dezen strijd geweerd worden. Acht men, dat de Kerkeraad bij de beroeping van een predikant meer de medewerking van de gemeente heeft te zoeken, dan behoort men dit vraagstuk aan de orde te stellen, niet wanneer juist een beroep is uitgebracht, waaraan men toch niets veranderen kan, maar wanneer er van geen uitgebracht beroepsprake is. Dan alleen kan de zaak rustig en kalm besproken worden. En we twifelen niet, of de gemeentelieden, die zelf mede willen werken aan de verkiezing, zullen dan bij den Kerkeraad een willig o vinden. Want heerschappij voeren over de kudde des Heeren mogen onze ambtsdragers niet.

Salvo honore.

De vraag is ons gedaan, wat het beteekent, wanneer in Art. XIII onzer Kerkenorde gezegd wordt, dat wanneer een predikant door ouderdom of langdurige ziekte emeritus wordt, hij de eere en den naam eens Dienaars zal behouden, of gelijk het ook wel uitgedrukt wordt, dat hij uit zijn dienst ontslagen wordt *salvo honore*.

De bedoeling nu van deze uitdrukking is geen andere, dan dat zulk een predikant, ook al wordt hij na zijn dienstwerk ontslagen, toch al de rechten, aan het ambt van predikant verbonden, behouden blijft. De gedachte toch, waarvan onze Kerkenorde uitgaat, is dat het predikantsambt niet voor een tijd, maar voor het leven wordt verleend. Men kan het ambt zeker verliezen door eigen schuld, wanneer men afgezet wordt; men kan ook het ambt verliezen, wanneer men tot een anderen staat des levens overgaat en daarmede toont geen ambtsdrager meer te willen zijn. Een „onuitwisbaar karakter“, zoals de Roomsche Kerk leert, drukt het ambt niet op. Maar behalve in de hier genoemde gevallen geldt als regel, dat wie eenmaal predikant is geworden, dit ambt behouden blijft tot zijn dood toe, ook al kan hij wegens ouderdom of andere oorzaken dit ambt in zijn vollen omvang niet meer bedienen. Niet alleen dat hij den naam van Dienaar des Woords behouden blijft en dat de Kerk, die hij diende, voor zijn onderhoud heeft te zorgen, maar hij behoudt ook de eere eens Dienaars, d.w.z. de bevoegdheden aan het ambt van Dienaar verbonden, blijven hem gewaarborgd. Hij is, om het in de taal onzer vaders uit te drukken, door zijn emeritaatverklaring niet exauctoratus, d.w.z. niet van de hem geschonken macht beroofd om het Woord en de Sacramenten te bedienen. Wanneer een Kerkeraad hem daartoe uitnodigt, mag hij prediken, doopen, avondmaal bedienen, huwelijken bevestigen en al wat meer tot het ambt van den predikant behoort.

Moelijker is de vraag, of hij ook het recht heeft, wanneer hij op de plaats, waar hij het laatste diende, wonen blijft, om de kerkeeraadvergaderingen als stemhebbend lid bij te wonen en op de Classis te verschijnen. Oudtijds is hier dan ook wel verschillend over geoordeeld. In Friesland meende men, dat hem dat recht niet toekwam, tenzij dat hij daartoe door de gemeente opnieuw werd gekozen. Ongetwijfeld hing dit daarmede saam, dat men in de Friese Kerken een andere opvatting van het ambt had dan in de overige provincies. De be-

voegdheid om het Woord en de Sacramenten te bedienen, werd in Friesland bij het kerkelijk examen aan elken proponent verleend, ook al had deze nog geen beroep van een bepaalde Kerk ontvangen. Die bevoegdheid bleef hij ook behouden, wanneer hij ophield predikant bij een bepaalde Kerk te wezen. Maar in de andere provincies oordeelde men, en volkomen terecht, aldus niet, en schonk men de bevoegdheid om het Woord en de Sacramenten te bedienen, eerst dan, wanneer iemand bij een bepaalde Kerk beroepen was en in het ambt was bevestigd. Vandaar dat men er aan vasthield, dat wanneer zulk een predikant, na emeritus verklaard te zijn, op die plaats wonen bleef, hij daar nog zooveel mogelijk als predikant mocht mede arbeiden bij huisbezoek en catechisatie, en dat hem ook het recht toekwam de kerkeeraadvergaderingen en de vergaderingen der Classis bij te wonen. In Zuid-Holland maakte men daarbij echter onderscheid tusschen de dorpen en de steden. Omdat men blijkbaar vreesde, dat wanneer een emerituspredikant in den Kerkeraad zitting bleef houden, dit voor zijn opvolger wellicht minder aangename gevolgen zou hebben, werd bepaald, dat dit recht alleen zou toekomen aan de emerituspredikanten in de steden, maar niet op de dorpen. In de steden, waar men gewoonlijk veel predikanten heeft, dreigde dit gevaar minder. Intusschen lokte deze regeling toch ook in Zuid-Holland protest uit; zelfs werd de zaak voor de Staten van Holland gebracht, die in 1751 besloten, dat het solvo honore beteekende, dat alle emerituspredikanten op hun plaats blijvende wonen, zitting hadden in den Kerkeraad en de Classis.

Het laatste standpunt schijnt ons ook metterdaad het meest juiste. Wanneer een emeritus-dienaar op zijn oude plaats wonen blijft, dan gaat het niet aan, hem den toegang tot den Kerkeraad en de Classis te ontfangen. Daarmede zou te kort worden gedaan aan de „eere“, die hij als emerituspredikant behouden blijft.

Met zijn rijpere ervaring en meerdere kennis van de gemeente, kan hij ook zijn opvolger met raad en daad steunen en helpen. Natuurlijk heeft hij daarbij wel in te zien, dat de verantwoordelijkheid van het ambt nu van hem is afgenomen en op zijn opvolger is gelegd. De geestelijke leiding van de gemeente is in andere handen overgegaan. Hij moet het niet telkens beter willen weten dan zijn opvolger, en niet op alles wat deze doet, critiek oefenen. We vertrouwen echter van onze emeriti-predikanten, dat ze met voorzichtigheid en beleid zullen optreden. En in elk geval kan, omdat misbruik van dit recht mogelijk is, het recht zelf niet aan allen ontzegd worden.

De Saambinder.

Onder dezen ietwat eigenaardigen titel, die blijkbaar ontleend is aan Zacharia's profetie, is een nieuw kerkelijk blad verschenen, waarvan het eerste nummer ons ter kennismaking werd toegezonden.

Dit blad gaat niet uit van onze Kerken, maar van de „Gereformeerde gemeenten in Nederland“. De Synode dezer Gemeenten heeft tot de uitgave van dit kerkelijk orgaan last gegeven en de redactie opgedragen aan de predikanten Ds. G. H. Kersten te IJersse en Ds. W. Den Hengst te Leiden. Het blad bedoelt, den band niet alleen tusschen deze Gereformeerde gemeenten in Nederland, maar ook dien met de zusterkerken in Noord-Amerika vaster te maken. Daarom is ook de naam gekozen. Want een van de beide herdersstokken, waarmede, volgens Zacharia's profetie, de Heere de schapen zijner kudde weidde, heette „Saambinders“.

De verschijning van dit blad begroeten we met sympathie. Onze Gereformeerde broeders die nog altoos de Psalmen van Datheen zingen, staan in menig opzicht ons zeer na. Ze zijn „zonen van hetzelfde huis“. Als betreuren we den scheidsmuur, die nog altoos tusschen hen en ons bestaat, toch verblijden we ons, dat deze Gereformeerde gemeenten, wat wel niet het minste te danken is aan de goede leiding, die Ds. Kersten geeft, tot een meer ordelijk kerkelijk leven zijn gekomen. Het mysticisme en individualisme, dat in de kringen vroeger de overhand had, maakte allengs plaats, voor het inzicht, dat de kerkvorm toch niet onverschillig is. Wat vroeger elk op zichzelf stond en met zeer losse banden vereenigd was, sloot nu reeds in synodaal kerkverband zich aan. Voor een betere opleiding van degenen, die in deze gemeenten als voorgangers optreden, wordt reeds zorg gedragen. Ook het thans verschenen blad kan dienen om het kerkelijk gemeenschapsleven te bevorderen en meer gezonde denkbeelden te verspreiden. Het teekent, dat Ds. Den Hengst in dit eerste nummer een rubriek over *Kerkrecht* opent en belooft daarin een uiteenzetting te geven van de Kerk, gelijk Christus haar geïnstitueerd heeft, van hare ambten, diensten, samenkomsten, tucht-oefening, verhouding tot den Staat, de rechten en plichten harer leden enz. Een dergelijke uiteenzetting kan zeker uitnemend dienst doen om het kerkelijk besef te verlevendigen.

Laat ons de hoop uitspreken, dat de naam van dit blad een profetie moge blijken. We hebben in deze dagen zeker voor alle dingen noodig een saambinden al wat Gereformeerd is. Indien dat ook het doel van dit blad is, dan zal het ons van harte welkom wezen. Want wat Augustinus, toen in zijn dagen de Kerk in Afrika zoo hopeloos verdeeld en verscheurd was door het schisma tusschen de Katholieken en de Donatisten, aan de laatste schreef: „laet ons de twisten onzer vaders, die de Kerk gescheurd hebben, vergeten, omdat wij, hun zonen, daarmede niet te maken hebben, en laat